

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3206/2020. (VI. 11.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.III.37.295/2017/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság, jogi képviselője (dr. Nagy Péter ügyvéd, Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Kúria Kfv.III.37.295/2017/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó kérelmet terjesztett elő a sérelmezett kúriai ítélet végrehajtásának a felfüggesztése iránt is. E kérelem jogalapjaként az Abtv. 53. § (4) bekezdését jelölte meg.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze az Alkotmánybíróság számára rendelkezésre bocsátott iratokból.
- [3] 1.1. Az indítványozó a földgázszektorban működő szállítási rendszerüzemeltető, amelynek tevékenységi köre többek között kiterjed a földgázszállításra, a szállítóvezetékek üzemeltetésére és fejlesztésére. 2010-től kezdődően ingyenesen, majd 2013. július 1-jétől ellenérték fejében nyújtott jogcím-átvezetési szolgáltatást, amely alapján meghatározott földgázmennyiség feletti rendelkezési jogot vezetett át szerződéses partnereinek. Az indítványozó üzletszabályzatában rögzítette ezen szolgáltatás feltételeit és díját. A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) 2013. október 31-én kelt határozatával az üzletszabályzatot jóváhagyta.
- [4] A Hivatal 2014. június 30-án kelt határozatában megállapította, hogy a jogcím-átvezetési szolgáltatás nyújtásáért díjat szedni jogellenes. A Hivatal hivatkozott a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a továbbiakban: Get.) 106. § a) pontjára, valamint ezen jogszabályi rendelkezés alapján megalkotott, a földgáz rendszerüzemeltető és egyetemes szolgáltatók által külön díj ellenében végezhető, valamint ingyenesen biztosítandó szolgáltatásokról szóló 17/2013. (IV. 30.) NFM rendeletre (a továbbiakban: R.). A hivatal határozatának meghozatalakor hatályos Get. 106. § a) pontja alapján a miniszter rendeletben állapítja meg az indítványozó által külön díj ellenében végezhető szolgáltatások körét és díjait. A 2013. május 1-jén hatályba lépett R. nem rendelkezett a jogcím-átvezetési szolgáltatás díjáról, arra vonatkozó előírások csak a 2014. október 1-jétől hatályos rendeletmódosítással kerültek lefektetésre (lásd: R. 2/A. §). Az új szabályok a hatósági áras szolgáltatások körében helyezték el a jogcím-átvezetést (lásd: R. 6. számú melléklet).
- [5] 1.2. A hivatal határozata ellen az indítványozó keresetet nyújtott be az elsőfokú bírósághoz. Az elsőfokú ítéletben rögzítettek szerint az indítványozó több jogszabályhely sérelmét is előadta. A Get. végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendeletből (a továbbiakban: Vhr.) a 78. § (2) bekezdést jelölte meg, mint sérülni vélt szabályt. Értelmezése szerint abból, hogy a szolgáltatást az irányadó jogszabályi rendelkezések nem tartalmazták 2014. október 1-jéig, mindössze annyi következett, hogy az nem egy hatósági áras szolgáltatás volt. Az viszont nem következett, hogy nyújtásáért az indítványozó semmilyen díjat ne szedhetett volna.
- [6] Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét arra hivatkozva utasította el, hogy a Get. 106. § a) pontja Vhr. 78. § (2) bekezdése azt jelenti, hogy az indítványozó által nyújtható választható szolgáltatások körét és díját csak miniszteri rendeletben lehet megállapítani, üzletszabályzatban nem. Mivel a 2013. május 1-jén hatályba lépett R. a 2014. október 1-jei módosításáig nem tartalmazta a szolgáltatást, ezen időszakban miniszteri felhatalmazás hiányában a díjfelszámítás jogellenes volt. A jogszabály-módosítás tette lehetővé, hogy az indítványozó az alapszolgáltatás díján túl a jogcím-átvezetési szolgáltatásért díjat szedjen.

- [7] 1.3. Az indítványozó fellebbezéssel támadta az elsőfokú ítéletet. A másodfokú ítéletben rögzítettek szerint az indítványozó azzal érvelt, hogy a Vhr. 78. § (2) bekezdése és 150. §-a alapján a jogcím-átvezetési szolgáltatást az általa megállapított díj ellenében szabadon nyújthatta 2014. október 1-jéig.
- [8] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a hivatal határozatát hatályon kívül helyezte. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság megfelelően tárta fel az ügy megítélése szempontjából releváns tényállást, valamint helyesen állapította meg a jogkérdés eldöntéséhez figyelembe veendő jogszabályokat is. Ennek megfelelően a másodfokú bíróság jogi indokolásának az a része, amely indokát adja annak, hogy az indítványozó fellebbezése miért volt alapos, nem hívta fel a Vhr. 150. §-át. Ez összhangban áll azzal, hogy az előbbi jogszabályhelyre a keresetet elbíráló elsőfokú bíróság sem alapította ítéletét.
- [9] A másodfokú bíróság azonban azt is megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem a megfelelő következtetésre jutott az alkalmazott jogszabályok alapján. Kifejtette, hogy a vitatott időszakban a szabályozás azzal, hogy a jogcím-átvezetési szolgáltatás nyújtását nem tiltotta, valamint annak ingyenes vagy kötelező jellegéről nem rendelkezett, továbbá a szolgáltatásért járó díját sem határozta meg, azt jutatta kifejezésre, hogy a szolgáltatásért járó díj meghatározása az üzletszabályzat alapján a szerződéses felekre volt bízva, akik a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közti egyensúlyról meg tudtak állapodni.
- [10] 1.4. A jogerős ítélet ellen a Hivatal oldalán fellépett alperesi beavatkozók felülvizsgálati kérelemmel fordultak a Kúriához. Kérelmükben előadták, hogy a törvény helyes értelmezése alapján az indítványozó, mint rendszerüzemeltető csak olyan szolgáltatást nyújthatott és csak olyan szolgáltatásért szedhetett díjat, amelyet az R. tartalmazott. Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) szabályai szerint nyújtotta be felülvizsgálati ellenkérelmét, amely a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Ebben az indítványozó többek között azt is kifejtette, hogy álláspontja szerint a fellebbezési kérelemben írtak miatt sértik a Vhr. 150. §-át.
- [11] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet alaposnak találta, ezért a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az első fokozatú bíróság ítéletét helybenhagyta. A támadott ítéletben megállapította, hogy a Hivatal helyesen értelmezte a szabályozást, amikor arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Get. 106. § a) pontja következtében az indítványozó csak olyan szolgáltatásokat nyújthat külön díj ellenében, amelyeket az R. tartalmaz. A szabályozásnak az a célja, hogy a természetes monopóliumként működő indítványozó megfelelő közhatalmi kontroll alatt álljon és a nyújtott szolgáltatásaiért szedett díjakban csak a tényleges, indokolt költségeit érvényesíthesse. A Kúria azt is megállapította, hogy mindaddig, amíg egy szolgáltatás a szabályozás alapján külön díj ellenében nyújthatóvá nem válik, annak ellenszolgáltatását a rendszerhasználati díj képezi, ezáltal a felek egyensúlyi helyzete biztosított.
- [12] 2. Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz.
- [13] Panaszában hivatkozott az Alaptörvény M) cikke által védelemben részesített szerződési szabadság sérelmére. Ezzel kapcsolatban előadta, hogy a Get. 106. § a) pontja nem tartalmaz kifejezett tiltást a szolgáltatás nyújtására, ahogyan a szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányosságát biztosító árképzést sem foglal magában. Ez a norma csupán egy felhatalmazó rendelkezés, és ameddig a hatáskör címzettje nem él ezzel a felhatalmazással, addig azt a szerződési szabadság korlátjaként értelmezni alaptörvény ellenes. Az indítványozó utalt a Kúria ítéletében megjelenő azon érvelésre, hogy egy ilyen szintű közhatalmi beavatkozás indokolt is lehet egy természetes monopóliumként működő rendszerben. Addig azonban, ameddig az arra jogosult nem él a felhatalmazásával, azaz ameddig nem állapít meg hatósági árat, a beavatkozás alkotmányosságáról, észszerűségéről beszélni nem lehet, ezáltal a Kúriának a Get. 106. § a) pontjának tiltásként való értelmezése alaptörvény-ellenes. Ezen felül az indítványozó kifejtette, hogy szerződéses partnerei részéről a szolgáltatásra kifejezetten volt kereslet, így a piacgazdaságnak mond ellent az a jogértelmezés, amely kizárja a visszerhes szolgáltatásnyújtás lehetőségét, továbbá elzárja a szolgáltatás nyújtása során felmerült költségek iránti igényétől.
- [14] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság sérelmére is. Ezzel kapcsolatban előadta, hogy a Kúria jogértelmezése sérti az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdésében, valamint a 28. cikkében foglaltakat is. Egyfelől ez a jogértelmezés egy törvényből le nem vezethető *sui generis* tilalmat állít az indítványozó árszabályozás alá nem eső szolgáltatásai elé, másrészt törvényi felhatalmazás nélkül egy árszabályozás alá nem eső szolgáltatás ellenértékét egy másfél éves időszakban beleérti egy kötelezően nyújtandó alapszolgáltatás díjába, következőképpen a jogszabályon nem alapuló tilalom, valamint az ellenértékűség hiányának jogszabályon nem alapuló kényszere sérti a jogállamiság elvét.

- [15] Az indítványozó megjelölte az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése által védett tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is. Ennek igazolására előadta, hogy a felülvizsgálati eljárásban többször hivatkozott a Vhr. 150. §-ára, amely állítása szerint egyértelművé teszi, hogy olyan szolgáltatást is nyújthat, melynek díját nem a rendelet határozza meg. A Kúria ezen jogszabályi rendelkezést a felülvizsgálati kérelemben foglaltak ellenére nem vizsgálta, nem értékelte és indokolásában annak mellőzésének okát sem jelölte meg. A támadott ítélet tehát azért is sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését, mert a Kúria önkényesen félre tett egy alkalmazandó szabályt, és azért is, mert ennek indokát nem adta, ezáltal a Kúria határozata nem elégíti ki az indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát.
- [16] Az indítványozó a Kúria ítéletét általánosságban ellentétesnek tartotta az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésével, az I. cikk (3) bekezdésével, a XII. cikk és XIII. cikkével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével, a 25. cikk (2) bekezdésével, valamint a 28. cikkével, ezen alaptörvényi rendelkezések sérelmével kapcsolatban azonban semmilyen indokolást nem adott elő.
- [17] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [18] 3.1. Az indítványozó a Kúria ítéletét 2018. március 14-én vette át, majd indítványát 2018. május 9-én adta postára, így az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőn belül nyújtotta be az alkotmányjogi panaszt. A támadott ítélet az ügy érdemében hozott, rendes jogorvoslattal nem támadható bírói döntés. A kérelmező érintettsége – mivel az ügy felperese volt – fennáll.
- [19] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében alkotmányjogi panasz Alaptörvényben biztosított jog sérelmére alapítható. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésére, a 25. cikk (2) bekezdésére, valamint a 28. cikkére nem alapítható alkotmányjogi panasz, mivel ezek az alaptörvényi rendelkezések nem biztosítanak az indítványozó számára alaptörvényben biztosított jogot. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése pedig az alapjogok korlátozhatóságának tesztjét rögzíti, ez sem minősül Alaptörvényben biztosított jognak. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése nem az alapjogi katalógus része, arra alkotmányjogi panaszt a bírák alapíthatnak [lásd legutóbb: 3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [12]]. Az indítványozó azonban nem rendelkezik bírói jogállással, ezért az előbbi bekezdésre alapított panasz eleme sem felel meg Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának. Az Alkotmánybíróságnak töretlen a gyakorlata a tekintetében, hogy „a jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így a B) cikk (1) bekezdésének sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani” [3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 35/2017. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [14]; 3053/2019. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [8]]. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának a B) cikk (1) bekezdésére alapított eleme a visszaható hatályú jogalkotásra vagy jogalkalmazásra, illetve a kellő felkészülési idő hiányára vonatkozóan a törvényi követelmények ellenére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pont] nem tartalmaz indokolást, így az nem felel meg a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ezért érdemi vizsgálatára nem kerülhetett sor. Az Alaptörvény XII. cikkével és XIII. cikkével, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésével kapcsolatban az indítványozó szintén nem adott elő indokolást, ezen alaptörvényi rendelkezéseket pusztán megjelölte alkotmányjogi panaszában, ezért azok sem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjának.
- [20] A kérelem egyebekben eleget tesz a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében meghatározott követelményeinek.
- [21] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Ezen feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [22] Az indítványozó az Alaptörvény M) cikkének sérelmével kapcsolatos indokolásában arra hivatkozott, hogy a Kúria *contra legem* értelmezése megsértette szerződési szabadságát. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének; a testület a bírói döntéseket kizárólag alkotmányossági szempontjából vizsgálhatja. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint „a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” [lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]], valamint

- az „Alkotmánybíróság tartózkodik attól is, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon” {3207/2015. (X. 27.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [23] Annak eldöntése, hogy az indítványozó által nyújtott jogcím-átvezetési szolgáltatás az alkalmazott jogszabályok alapján árszabályozási szempontból miként volt kategorizálható 2013. május 1. és 2014. október 1. között, végső soron a Kúria törvényértelmezési hatáskörébe tartozó kérdés. Ahogyan a jogállamiság elvont elve, a tisztességes eljárás alapjoga vagy a diszkrimináció tilalma, úgy a szerződési szabadság, mint az Alaptörvény M) cikk (1)–(2) bekezdéséből levezett alkotmányos jog {lásd: 8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [68]} sem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti „szuperbíróság” szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként eljárva beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható.
- [24] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmének megállapítására irányuló panaszélem értelmében a Kúria alapos ok és indokolás nélkül figyelmen kívül hagyta a hatályos jogot (a Vhr. 150. §-át). Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Abtv. 52. § (4) bekezdése szerint az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia. Az Abtv. 52. § (6) bekezdése értelmében az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják. Ezek elmulasztása az indítványozó terhére esik {lásd például: 3125/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [11]; 3144/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]; 3273/2019. (X. 30.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [25] Rámutat az Alkotmánybíróság arra, hogy a számára rendelkezésre bocsátott iratokból egyértelműen megállapítható: az elsőfokú ítélet, a másodfokú ítélet és a sérelmezett ítélet rendelkező részét sem a Vhr. 150. §-ára alapították, jóllehet ez a jogszabályhely valóban megjelenti a másodfokú ítéletnek abban a részében, amelyben az indítványozó fellebbezését ismertették, továbbá a felülvizsgálati ellenkérelemben is szerepelt. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában nem adta elő, nem igazolta és nem is valószínűsítette, hogy a Vhr. 150. §-a a kereseti kérelem tartalmánál fogva hozzátartozott volna a bírói döntések jogalapjához és ezért az azzal kapcsolatos indokolás hiánya a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog szempontjából aggályokat vethetne fel.
- [26] Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra is, hogy az indokolt bírói döntéshez való jog miként vonatkozik a felülvizsgálati ellenkérelemre. „Az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmének a mérlegelésekor jelentősége van a perben alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseinek [régii Pp. 244. §, 275. § (2) bekezdés, 273. § (6) bekezdés]. A régi Pp. szabályai szerint a Kúria a felülvizsgálati kérelemhez kötött eljárásában a felülvizsgálati kérelemről dönt. Az ellenkérelemről [...] nem határoz. Emiatt nem vezethető le az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az a követelmény, hogy a felülvizsgálati ellenkérelmet ugyanolyan szinten ismertesse a Kúria, mint a felülvizsgálati kérelmet, valamint az sem, hogy az ellenkérelem elutasítását részletesen indokolja” {lásd először: 3150/2019. (VI. 26.) AB határozat, Indokolás [39]–[40]; lásd legutóbb: 3349/2019. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [19]}.
- [27] A sérelmezett ítéletből egyértelműen megállapítható, hogy a Kúria tekintettel volt a felülvizsgálati ellenkérelemre (lásd: Kúria Kfv.III.37.295/2017/12. számú ítélet, Indokolás [22]). A Kúriának azonban nem az volt a feladata, hogy az ellenkérelmet cáfolja, hanem az, hogy határozzon a felülvizsgálati kérelemről. Ennek során a Kúria részletes indokát adta annak, hogy az alkalmazott jogszabályokból – így különösen a Get. 106. § a) pontjából, a Vhr. 78. § (2) bekezdéséből és az R.-ből – miként következik az indítványozó számára hátrányos döntés. A támadott ítélet indokolásának a minősége nem ébreszt kételyt a tekintetben, hogy sérült volna az indokolt bírói döntéshez való jog.
- [28] Ezek alapján a jelen ügyben az Alkotmánybíróság a szerződési szabadsággal mint alkotmányos joggal [Alaptörvény M) cikk (1)–(2) bekezdés] és a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] összefüggésben sem talált olyan körülményt, amelyet az Abtv. 29. §-a szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként értékelhetett volna. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „nincs felhatalmazása a tisztán szakjogi, törvényességi kérdésekben elfoglalt bírói álláspont felülbírálatára, az pedig, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróság döntésével és annak indokolásával, önmagában nem elégséges a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására, mert nem vet fel alkotmányossági kérdést” {3229/2019. (X. 11.) AB végzés, Indokolás [13]}.

- [29] 4. A fentieknek megfelelően az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján tanácsban eljárva az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontja, 29. §-a, 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.
- [30] Az indítványozó a felfüggesztés iránti kérelmével kapcsolatban az Abtv. 53. § (4) bekezdését hívta fel, amely úgy szól, hogy „[a] bíróság az alkotmányjogi panaszban támadott döntés végrehajtását az Alkotmánybíróság eljárásának befejezéséig felfüggesztheti”. Az indítványozó tehát nem a megfelelő jogszabályhelyet [Abtv. 61. § (1) bekezdés] jelölte meg. Mindazonáltal a kérelemről az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie, mert a panaszeljárást a jelen végzés meghozatalával lezárult.

Budapest, 2020. május 19.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörchnerné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/980/2018.

